

שו"ת בדין פושטי-יד ברשות הרבים

משרד הפנים

המחלקה לעיריות ולמועצות מקומיות

ירושלים, ט"ז באדר ב' תשכ"ז

תיק מס' 63622

לכבוד

הרב רבי שלמה יוסף זוין שליט"א

חבר מועצת הרבנות הראשית

ירושלים

אישי הנעלה,

הנדון: הגבלות חוקיות על פושטי-יד ברשות הרבים

(א) עיריית ת"א-יפו פנתה לשר הפנים, בבקשה ליוזם תיקון בחוק לפיו אפשר יהיה להרחיק פושטי-יד מהרחוב, שכן הללו מהווים מטרד לעוברים ושבים ומכערים את פני העיר, ומהם המעוררים בחילה יותר מאשר תמלה.

(ב) מתוך שיחות שקיימתי עם אישים וגורמים שונים המכירים את הבעיה מקרוב הוברר לי, כי מצויים שני סוגים של פושטי-יד, אותם אי אפשר להרחיק מן הרחוב ע"י פיצוי ושיקום אלא בעזרת חוק. ואלה הם:

(1) אלה שמגיעים להכנסה גבוהה מחמת "בקיאות מקצועית" או מחמת שזכו לקטע רחוב סואן; ומהם המרגילים את בניהם ל"אומנות נקיה וקלה" זו;

(2) אלה המסרבים לפרוש מאומנותם מחמת שאוהבים את הקבצנות ושונאים את הקיצבה. רוצים לקבץ על יד פרוטה לפרוטה, ואינם רוצים להיות סמוכים על לשכת הסעד.

(ג) ברור, אם לא יצליחו להתגבר על שני הסוגים הנ"ל, אין טעם ולא תועלת לפתור בעיותיהם של פושטייד מסוג שלישי, היינו, אלה המוכנים לנטוש את פינתם ברחוב אם יובטח להם סיוע או שיקום ע"י הציבור. כי מה בצע בסילוק סוג זה של קבצנים אם אין אפשרות חוקית למנוע שכל פינה שתתפנה מפושטייד, שוב לא תיכבש ע"י קבצן אחר, וחוזר חלילה.

(ד) לית מאן דפליג, כי אין לאסור על עני לחזור על הפתחים או לפשוט יד בבית כנסת. הבעייה מצטמצמת להגבלות חוקיות ברשות הרבים. ושתים הן האפשרויות החוקיות המחייבות יזמה לתיקון חוקים קיימים ע"י הכנסת:

(1) איסור כולל של הגבלות מסויימות על פשיטת יד ברחוב, היינו, האיסור יהיה מפורש בחוק של הכנסת ויחול על כל שטחה של המדינה, אלא אם כן יאמר בפירוש בחוק שהאיסור חל על ערים מגודל מסויים של אוכלוסיה ומעלה (הכוונה לצמצם לכתחילה את החוק על מספר ערים גדולות בלבד);

(2) הסמכה לאיסור, היינו, החוק יתוקן ע"י הכנסת באופן שיסמך כל רשות מקומית שתמצה בכך לחוקק חוק עזר שתקפו יהיה יפה לאותו מקום בלבד. בחוק העזר יהיה צורך לפרט את האיסור וההגבלות למניעה או לצמצום התופעה של פשיטת-יד ברחוב.

ה ע ר ה : כל חוק עזר תקפו יפה בשלושה אלה:

(א) מעוגן בחוק הכנסת;

(ב) נתקבל ע"י רוב חברי המועצה של הרשות המקומית;

(ג) אושר ע"י שר הפנים ופורסם ברשומות.

(ה) לאור האמור לעיל אודה למעכ"ת אם יואיל לאלפני בינה, כדת מה לעשות בנידון דידן? בתוקף תפקידי אני מצווה ללמוד סוגיה זו לכל צדדיה ואני מעונין בדעת תורה. לאחר שיהיו לפני כל הידיעות והדעות בנושא זה אדע מה לייעץ לשר הפנים, שבסופו של דבר הוא יצטרך להחליט, אם להענות לבקשתה הנ"ל של עיריית תל-אביב—יפו.

בכבוד רב ובהוקרה,

ד ב ר ו ז ן

מנהל המחלקה

תשובת הגרש"י זיון

יום ב, י"א בכסלו תשכ"ט

לכבוד מר דב רוזן, משרד הפנים, שלום רב!

אשר בקשני מר כמה פעמים להביע לו חוות דעתי בדבר שעירית ת"א מבקש אישור ממשרד הפנים על רצונם לתקן תקנה שעניים לא ישבו ברחובות העיר לשם קיבוץ נדבות, אלא עירית ת"א תקציב להם סכום חדשי מעזרה סוציאלית, — הנה זה לא שמעתי, כיוצא בזה שמעתי, בספר "אהבת חסד" לבעל החפץ חיים ז"ל פרק י"ז כתב: חדשים מקרוב באו שמונעים רגלי עניים מלבוא לפתחי בע"ב וקוצבים איזה קצבה על בע"ב שבעיר בשבילם, והאריך הרבה בזה שח"ו לעשות כן מכמה טעמים, וב"ספורי חסידים" שלי ח"א עמ' 46 הובאה מעשיה בדבר שבברדיצ'ב רצו לתקן מנהג חדש לבלי לתת לעניים לחזור על פתחי תושבי העיר ותחת זה יתנו להם מקופת הקהל הספקה קבוע לכל חודש, והזמינו את הצדיק רבי לוי יצחק שיסכים, ואמר להם שמראש התנה עמהם שלא יטריחוהו לתקנה ישנה, וזו תקנה ישנה היא מימות סדום ועמורה, ואין נ"מ אם מעשה זה קרה באמת או לא, עכ"פ התוכן שבה אמת. ואמנם יש מקום לחלק בין חזרה על הפתחים לקיבוץ ברחובות ובראש כל חוצות, אבל דומני ששמה הטוב של ת"א רבתי נפגם עי"ז; דומני שדי בכך שיגבילו אותם לא לתבוע בקהל כל עובר ושב, אלא שישבו בשקט על מקום קבוע, ומי שירצה יתן מעצמו ומי שלא ירצה לא יתן, ומלבד זה יתכן שכמה מהם יסכימו מרצונם להפסיק העיסוק של הנדבות תמורת הספקה קבועה חדשית, אבל להכריחם בעל כרחם חושבני שלא רצוי.

והיה מעשה הצדקה שלום, ואין ישראל נגאלים אלא בזכות הצדקה.

בכבוד רב ובברכה,

שלמה יוסף זיון